

इंग्रजीत टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद

[(1996)3 एस.सी.आर. 1045]

डी. एस. थिम्माप्पा

विरुद्ध

सिद्धरामक्का

29 मार्च, 1996

[न्यायमूर्ति के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ति जी. बी. पटनायक]

कागदपत्रे:

प्रत्यंतरणपत्र - विशिष्ट कामगिरीसाठीचा दावा- मुदत - उत्तरवादी विक्रेत्याने 8 वर्षांच्या आत रक्कम परतफेड केल्यास, तिला विक्री पत्र निष्पादन करण्याचा आणि तिच्या नावाने नोंदणी करण्याचा हक्क असेल अशी अट असणारे प्रत्यंतरणपत्र - उत्तरवादीने वेळेच्या आत अपीलकर्त्याकडे संपर्क साधला परंतु त्याने विक्री पत्राची नोंदणी सुलभ करण्यास नकार दिला - उत्तरवादीने विशिष्ट कामगिरीसाठी दावा दाखल केला - न्यायचौकशी न्यायालयाने असे मानत खटल्याचा निर्णय दिला की उत्तरवादीने मुदतीच्या आत पैसे भरण्याची ऑफर दिली होती - पहिल्या अपील न्यायालयाने, वेळ हा कराराचा घटक आहे आणि उत्तरवादीने वेळेच्या ओघाने कालबाह्य झालेल्या 8 वर्षांच्या मुदतीच्या कालावधीत प्रत्यंतरणपत्र निष्पादन केले नाही, असे म्हणत दिलेला आदेश उलटवला - उच्च न्यायालयाने अपील न्यायालयाचा आदेश बाजूला ठेवला आणि न्यायचौकशीचा आदेश पुनर्संचयित केला - ग्राह्य धरले, जर विक्रीच्या कराराच्या दस्तऐवजात कामगिरीसाठी तारीख निश्चित केली नाही तर वेळ हा कराराचा नेहमीच घटक नसतो - उत्तरवादीने प्रत्यंतरणपत्राच्या तारखेच्या समाप्तीपूर्वी रक्कम भरण्याची ऑफर दिली होती परंतु अपीलकर्त्याने त्याचे कर्तव्य करण्यास नकार दिला होता - नंतरच्या विक्री पत्र दि .20.7.1973 च्या अंमलबजावणीच्या तारखेपासून 8 वर्षे संपल्यानंतर वादाचे कारण उद्भवले -

अपीलकर्त्याने औपचारिक पद्धतीने 19.7.1976 ला विक्री पत्र निष्पादन करण्यास नकार दिला - नकार दिल्याच्या तारखेपासून म्हणजे 19.7.1976, मुदतीच्या आत म्हणजे 20.7.1976 ला दावा दाखल करण्यात आला.

मुदत अधिनियम, 1963:

अनुसूची- अनुच्छेद 54 - विशिष्ट कामगिरीसाठी दावा - मुदत - ग्राह्य धरले, विशिष्ट कामगिरीसाठी असलेली मुदत करारात निश्चित केलेल्या तारखेपासून किंवा विक्री पत्रा निष्पादन करण्यास नकार देण्याच्या तारखेपासून सुरू होते.

दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908:

S.100 - दुसरे अपील - अपिलीय न्यायालयाच्या आदेशात हस्तक्षेप करण्याचा आणि संबंधित परिस्थितीजन्य पुराव्यांचा विचार करण्याचा उच्च न्यायालयाचा अधिकार - चर्चा केली.

दिवाणी अपिलीय अधिकारिता : दिवाणी अपील क्र. 7054 / 1996.

कर्नाटक उच्च न्यायालयाने दिनांक 23/01/1995 रोजी आर. एस. ए. क्रमांक 06/1988 मधील पारीत केलेल्या निकाल आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी:- एस. एस. जवाली आणि ई. सी. विद्या सागर.

उत्तरवादीसाठी : सुश्री एस. जानानी.

न्यायालयाने खालील आदेश पारित केला :

अनुमती मंजूर

आम्ही दोन्ही बाजूंच्या विद्वान वकिलांचा युक्तिवाद ऐकला आहे.

अपीलकर्त्याकडे 24 एप्रिल 1990 आणि 20 जुलै 1968 या तारखेची दोन विक्री पत्रे होती, जी उत्तरवादीने अनुसूचित मालमत्ता हस्तांतरित करण्यासाठी निष्पादित केली होती. जर उत्तरवादिनी त्या तारखेपासून आठ वर्षांच्या आत

रु.5, 000/- एकाच रकमेत परत केले तर तिला विक्री पत्र निष्पादन करण्याचा आणि तिच्या नावाने नोंदणी करण्याचा अधिकार असेल, या अटीसह अपीलकर्त्याने नंतर नमूद केलेल्या तारखेला, म्हणजे 20 जुलै 1968 रोजी, प्रत्यंतरणपत्र निष्पादित केले. उत्तरवादीचे प्रकरण असे आहे की आठ वर्षे संपण्यापूर्वी, जून 1976 मध्ये केव्हातरी तिने अपीलकर्त्याकडे संपर्क साधला होता परंतु त्याने प्रत्यंतरणपत्र निष्पादन करण्याचे टाळले. परिणामी, तिने तिच्या वकिलाला नोटीस जारी करण्याची विनंती केली जी अपीलकर्त्याला, रक्कम प्राप्त करण्यासाठी आणि विक्री पत्र निष्पादन करण्यासाठी, उप-निबंधकांसमोर हजर राहण्यासाठी जारी करण्यात आली परंतु तो तसे करण्यात अयशस्वी ठरला. 19 जुलै 1976 रोजी उप-निबंधकांनी नोटीस बजावून अपीलकर्त्याला उप-निबंधक कार्यालयात हजर राहण्याचे आवाहन केले होते. अपीलकर्त्याला नोटीस मिळाली असली तरी, 20 जुलै 1976 रोजी विक्री पत्राची नोंदणी करण्यासाठी आणि रक्कम स्वीकारण्यासाठी ते उपस्थित नव्हते. त्या अनुषंगाने, विशिष्ट कामगिरीसाठी दावा करण्यात आला.

दोन्ही पक्षांतर्फे पुरावे सादर केल्यानंतर न्यायचौकशी न्यायालयाने उत्तरवादीची याचिका स्वीकारली होती की तिने मुदतीत पैसे देण्याचा प्रस्ताव दिला होता परंतु थिम्मप्पाने ते घेण्याचे टाळले होते. वेळ हा कराराचा घटक आहे या निष्कर्षावर अपिलीय न्यायालयाने हा आदेश उलटवला. प्रत्यंतरणपत्रात विक्री दस्तऐवजाच्या निष्पादनाच्या तारखेपासून आठ वर्षांचा कालावधी निश्चित केला आहे आणि उत्तरवादीने त्या कालावधीत प्रत्यंतरणपत्र प्राप्त केले नसल्यामुळे, मुदतीचा कालावधी वेळेच्या प्रवाहाने कालबाह्य झाला. त्यामुळे, खटला मुदतीने प्रतिबंधित करण्यात आला होता. कर्नाटकच्या उच्च न्यायालयाने दुसरे अपील क्रमांक 06/1988 मधील निकालाद्वारे आणि 23 जानेवारी 1995 च्या आदेशाद्वारे अपिलीय न्यायालयाचा आदेश उलटवला आणि न्यायचौकशी न्यायालयाचा आदेश पुनर्संचयित केला. त्यामुळे विशेष अनुमतीद्वारे हे अपील.

अपीलकर्त्याचे विद्वान ज्येष्ठ वकील श्री जवाली यांनी असा युक्तिवाद केला की प्रत्यंतरणपत्र विलेखाचे स्पष्ट वाचन विचारात घेता, उत्तरवादीने, 20 जुलै 1968 पासून आठ वर्षांच्या आत प्रत्यंतरणपत्र निष्पादित करणे आवश्यक होते परंतु तिने ते केले नसल्यामुळे खटला मुदतीने प्रतिबंधित आहे. या युक्तिवादात आम्हाला कोणताही जोर दिसत नाही.

हा निश्चित कायदा आहे की जोपर्यंत विक्रीच्या पत्रात कामगिरीसाठी तारीख निश्चित केली जात नाही तोपर्यंत वेळ हा नेहमीच कराराचा घटक नसतो. हे दिसून येईल की थिम्मप्पाने प्रतिवादीकडून जमीन खरेदी केली होती आणि उत्तरवादीने विक्री पत्रा अंतर्गत दिलेला मोबदला, रु. 5,000./- त्या तारखेपासून आठ वर्षांच्या आत परत करण्याच्या अटीवर प्रत्यंतरणपत्र निष्पादित केले. अपीलकर्ता प्रत्यंतरणपत्र निष्पादित करण्यासही नकार देण्याच्या मर्यादेपर्यंत गेले होते. त्यामुळे, उच्च न्यायालयाने मुदत संपुष्टात येण्यापूर्वी उत्तरवादीने अपीलकर्त्याकडे पुनर्विक्रीसाठी संपर्क साधण्याच्या शक्यतेच्या प्रश्नावर विचार केला आहे. त्यामुळे उच्च न्यायालयाने, हस्तांतरणाचा करार झाला होता का आणि उत्तरवादीने हस्तांतरणाची मागणी करताना करारातील आपल्या भागाचे कर्तव्य बजावले होते काय, या प्रश्नावर योग्यरित्या विचार केला आहे. कराराच्या विशिष्ट कामगिरीची अंमलबजावणी करण्यासाठी न्यायालयाने वापरायच्या विवेकबुद्धीवर अवलंबून असलेले भौतिक प्रश्न असल्याने, अपील न्यायालयाने त्या भौतिक भागाकडे लक्ष वेधले नव्हते. पण ते केवळ मुदतीच्या विनंतीवर अवलंबून होते. अशा परिस्थितीत, उच्च न्यायालयाने अपील न्यायालयाच्या आदेशात हस्तक्षेप करण्यात आणि संबंधित परिस्थितीजन्य पुराव्यांचा विचार करण्यात कायद्याची कोणतीही चूक केलेली नाही की जर उत्तरवादी ने पहिल्यांदाच संपर्क साधला नसता आणि अपीलकर्त्याने मोबदला स्वीकारण्याचे आणि विक्री पत्र निष्पादन करण्याचे टाळले नसते, तर उत्तर वादीला अपीलकर्त्याला विक्री पत्राच्या निष्पादनासाठी साठी उप-निबंधकांसमोर हजर राहण्यास सांगणारी नोटीस जारी करण्यासाठी वकिलाशी संपर्क साधण्याची गरज नव्हती. 1963 च्या मुदत कायदा 21

च्या अनुसूचीच्या अनुच्छेद 54 अंतर्गत, विशिष्ट कामगिरीची मुदत करारात निश्चित केलेल्या तारखेपासून किंवा विक्री दस्तऐवज अंमलात आणण्यास नकार देण्याच्या तारखेपासून सुरु होते. वेळ हा कराराचा घटक नसल्यामुळे, उत्तरवादीने प्रत्यंतरणपत्र निष्पादन करण्याच्या तारखेच्या समाप्तीपूर्वी रक्कम भरण्याचा प्रस्ताव दिला होता परंतु अपीलकर्त्याने प्रत्यंतरणपत्र करण्यास नकार दिला होता. वादाचे कारण दुसऱ्या विक्री पत्राच्या निष्पादनाच्या तारखेपासून आठ वर्षांची मुदत संपली त्या दिवशी म्हणजे २० जुलै १९७३ ला उद्भवले. अपीलकर्त्याने औपचारिकरीत्या 19 जुलै 1976 रोजी विक्री पत्र निष्पादन करण्यास नकार दिला, 20 जुलै 1976 रोजी दावा दाखल करण्यात आला. नकार देण्याच्या तारखेपासून 19 जुलै 1976 मुदत संपण्या आधीच म्हणजे दुसऱ्या दिवशी दावा दाखल करण्यात आला. हे दुसऱ्या अपीलातील उच्च न्यायालयाने साक्षीपुराव्याचे मूल्यमापन करण्याचे प्रकरण नाही, तर सिद्ध झालेल्या तथ्यांवरून योग्य निष्कर्ष काढण्याचे प्रकरण आहे, जे पहिले अपीलीय न्यायालय सिद्ध झालेल्या तथ्यांमधून योग्य निष्कर्ष काढण्यात आणि योग्य दृष्टीकोनातून कायद्याचा वापर न करण्यात कायद्याने अपयशी ठरले आहे. त्यामुळे, हा खटला मुदतीत दाखल करण्यात आला होता, असे आम्ही मानतो.आम्हाला आमच्या हस्तक्षेपाची हमी देणारी कोणतीही बेकायदेशीरता आढळत नाही. त्यानुसार याचिका फेटाळली जाते.खर्चाबाबत कुठलाही आदेश नाही.

याचिका फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल

आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X